

Kuruluş devirleri uzun sürer

Osmanlı'nın kuruluşu ve bu süreçteki aktif unsurların tarihi çizgileri çok net olmasa da mevcut kaynakların yeniden yorumlanmasıyla bazı sonuçlara gidebilmek hâlâ mümkün. Haşim Şahin 'Dervişler, Fakihler, Gaziler' adlı çalışmasında 1300-1400 yılları arasındaki derviş, fakih ve gazilere odaklanarak onların etkileri üzerinde duruyor.

Refik Halit'e göre Osmanlı davul ile kurulup davul ile yıkılmıştır. Kuruluş öyküsünde, Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubad'ın, Osman Gazi'ye 'tuğ, davul, kılıç, kaftan' gibi alametler gönderdiği yazılıdır kroniklerde. İlginç olduğu kadar sorulmadan geçilen nokta, niçin bu sembolik alametlerin arasında, dine veya maneviyata karşılık gelen bir nesnenin olmayışdır. Daha da ilginç olanı ise bu hediyelerin sunulmasının üzerinden çok da fazla zaman geçmeden Osmanlı çevresinin/çepresinin nasıl olup da dervişler, fakihler, gaziler tarafından hızla sarıldığıdır. Bu sarılış, kuruluşun mayası olduğu kadar hep bir sorunu da olagelecektir. Nitekim Osmanlı kuruluşunun zirvesi İstanbul'un fethi sonrası, Fatih'in ulemaya, "Konstantiniye'yi kendü kılıcımla alıp-dururim kimesnenüzden himmet ve inayet olmamıştır" demesi çarpıcıdır. Bir yoldaşlık kadar güç çekilmesini imler.

Her ne kadar Osmanlı'nın kuruluşu ve bu süreçteki aktif unsurların tarihi çizgileri çok net olmasa da mevcut kaynakların, bilgilerin yeniden yorumlanmasıyla bazı sonuçlara gidebilmek hâlâ mümkün. Bu bağlamda Haşim Şahin 'Dervişler, Fakihler, Gaziler' adlı çalışmasında 1300-1400 yılları arasındaki derviş, fakih ve gazilere odaklanarak onların etkileri/etkinlikleri üzerinde duruyor. Arapça sof (yün) kelimesinden gelen sufilik ve farklı devirlere göre değişik anlamlara bürünen tasavvuf anlayışlarının varlığı, İslamın yayılmasının siyasal irade karakterine eklenen zühd hareketiyle birleşmektedir. Haşim Şahin de hem Osmanlı'nın dine dayalı siyasal kimliğini hem de bu kimliğe renk katan manevi aktörleri bu kökle birleştiriyor.

İlkin 'Horasan civarında mey-

dana gelen siyasi ve ticari münasebetler neticesinde' İslami kabul eden Türkler, birkaç asır sonra hem siyasi önder olacak hem de tasavvufa yeni neşveler katan manevi odak olacaklardır. Özellikle Moğol etkisiyle çözülen Selçuklu iradesini, elindeki stratejik üstünlük sebebiyle tevarüs eden Osmanlıların çevresine de fakih, derviş ve gaziler toplanmaya başlar. Osman Gazi'nin gaza politikası etkili olur bu toplanmada. 'Yoğun göç' tabirini kullanıyor Şahin ve dine hizmet kadar, yeni kurulmakta olan beylikte iyi bir mevki elde etme ve ganimetlerden faydalanma düşüncesinin bu göçte etkin rol oynadığını vurguluyor.

Şeyh Edebalı, Dursun Fakih, Geyikli Baba, Abdal Musa, Karaca Ahmed, Emir Sultan, Somuncu Baba, Davud-ı Kayseri, Molla Fenari, Evranos Bey, Lala Şahin Paşa önde gelen isimler olarak beliriyorlar. Haşim Şahin, Osman Gazi'den itibaren Osmanlı siyasal aktörlerinin bu isimlerle münasebetlerini yorumluyor. Strateji, çatışma ve işbirliği noktalarına eğiliyor. Devlet savaşla uğraşırken halka yön vermek, iktisat ve ilim hayatını şekillendirmek yanında 'istimal ve ihtida', imar ve yerleşim ve nice gözle görülmeyen sahalardaki etkinliklerini gösteriyor... Sonunda güç kavgası çıktığında kazanan hep siyasi güç olsa bile, kuruluşun tortuları asır asır türevlenerek devam edecektir hep. Bir yüzyıla sıkışan kuruluş 'göç'ü kendi müritlerini hep yetiştirecektir. ■

